

УДК 633.491:57

Бондус Р. О.¹, кандидат с.-г. наук, с. н. с., завідувачка лабораторії технічних, кормових та овочевих культур

Гордієнко В. В.², кандидат с.-г. наук, с. н. с., завідувачка лабораторії генетичних ресурсів картоплі

Гордієнко О. В.², аспірант

Коваль В. С.², аспірантка

¹Устимівська дослідна станція рослинництва Інституту рослинництва ім. В. Я. Юр'єва НААН України

²Інститут картоплярства НААН України

E-mail: bondus1971@gmail.com

ЗБЕРЕЖЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ ГЕНОФОНДУ КАРТОПЛІ В УКРАЇНІ

Генофонд культури – це сукупність усіх генів таксономічних її різновидностей, які характеризуються певною частотою. Генофонд картоплі складається із сортименту культурних і аборигенних сортів, ендемічних форм, який нараховує біля 200 диких і культурних видів, що значно різняться між собою. Різноманіття картоплі представляє собою безперервний поліплоїдний ряд від ди- до гексаплоїдів. Більшість видів картоплі (близько 70%) – диплоїди (Горбатенко, 1989). Тропічне походження культури картоплі пояснює значний її поліморфізм, оскільки тропічний флорі в цілому властиве велике різноманіття форм. Поліморфізм, як наслідок еволюції видів, має значне біологічне значення, оскільки сприяє існуванню виду в дуже відмінних умовах, а також відкриває шлях до утворення нових видів. У 90 генбанках світу зберігається 14 000 селекційних сортів картоплі, а також значна кількість місцевих культурних зразків і представників диких видів картоплі. Наразі у Національному банку генетичних ресурсів рослин України (м. Харків) зібрано 151,3 тис. зразків різних культурних рослин та їхніх дикорослих споріднених видів, в т. ч. генофонд картоплі, який нараховує 3719

зразків 70 ботанічних видів (2 культурних і 68 споріднених диких видів). Основна вегетативна колекція картоплі України безпосередньо зосереджена у головній галузевій установі – Інституті картоплярства НААН. Частина колекції, у кількості 660 селекційних сортів, знаходиться на Устимівській дослідній станції рослинництва, що є провідною установою Національного центру генетичних ресурсів рослин України (НЦГРРУ). Використання генетичних ресурсів картоплі пов'язано з постійним накопиченням інформації, проведенням різнобічного сортування, пошуку і опрацювання даних. Великий об'єм таких даних вимагає використання сучасних інформаційних систем (ІС), що є ефективним методом їхньої обробки, включаючи обмін інформацією із світовою науковою спільнотою. Для ефективної роботи з генофондом картоплі передбачені наступні етапи: інтродукція; карантинна перевірка; збереження *ex situ* колекції картоплі у стані життєздатності та генетичної автентичності; комплексне вивчення генофонду картоплі з виділенням господарсько-цінних ознак та формуванням на цій основі колекцій різних типів: базових, серцевинних, ознакових, генетичних, навчальних, дублетних.

УДК 632.937

Борзих О. І., академік НААН України, директор Інституту захисту рослин НААН України

Ткаленко Г. М., доктор с.-г. наук, завідувачка лабораторії мікробіологічного методу захисту рослин

Ігнат В. В., кандидат с.-г. наук, старший науковий співробітник лабораторії мікробіологічного методу захисту рослин

Гораль С. В., кандидат с.-г. наук, старший науковий співробітник лабораторії мікробіологічного методу захисту рослин

Інститут захисту рослин НААН України

E-mail: microbiometod@ukr.net

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ БІОЛОГІЧНОГО МЕТОДУ В УКРАЇНІ

Фітосанітарна нестабільність агроценозів сільськогосподарських культур та погіршення екологічної ситуації вимагають нових альтернативних способів захисту рослин. В зв'язку з цим в комплексі захисних заходів особливе значення набуває застосування біологічних препаратів, особливо в умовах екологізації землеробства.

Останнім часом збільшуються обсяги застосування біологічних засобів захисту, про що свідчить велика кількість публікацій, в яких досить широко висвітлюються методи пошуку нових активних штамів біоагентів, механізм їхньої захисної дії, особливості технології виробництва і застосування в сучасних агроценозах.

Біологічні препарати широко застосовують на овочевих культурах у відкритому та закритому

ґрунті, бобових, зернових, буряках цукрових, ріпаку, соняшнику, кукурудзі та ін.

У результаті проведених багаторічних досліджень вченими Інституту захисту рослин обґрунтована методологія виявлення штамів ентомопатогенних грибів, стабільних по ентомоцидності, технологічності, здатних виживати в природних агробіоценозах. Розроблено алгоритм отримання активних штамів ентомопатогенних грибів – продуцентів біологічних препаратів для екологічного регулювання популяцій шкідників.

Розроблена модель дозволяє провести відбір активних клонів, стабільних за основними критеріями: ентомоцидності, технологічності, здатності існувати в агробіоценозах.

Постійно поповнюється колекція мікроорганізмів новими високоактивними, перспективними